

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Déván november hó 7-én tartotta huszonnyolczadik közgyűlését. Hivatalos jelentésekből örömmel hallottuk, hogy a Társulat az elmúlt évben is jelentős munkát végzett, de viszont lehangolóan ütötte meg fülünket az a panasz, mely szerint anyagi ereje miatt nincs képesítve nagyobb arányú és halaszthatatlan feladatok végzésére. Ez a panasz, fájdalom, a kultúrának egész vonalán közös panasz, de a Társulat még mindig kellemesebb helyzetben van, mint más társaságok. Mert az utolsó időszakban intézői az anyagiakban való fogyatkozást nemes becsvágygyal, komoly munkával és tisztas eredménnyel pótolni tudták. A jelentéseknek ama pontjai, hogy tagjaik száma, bár lassan, de gyarapodik, hogy *Évkönyvüket* szorgalmasan megjelentetik, hogy könyvtáruk szaporodik, gyűjteményük gazdagul s ásatásait az elmúlt évben is folytatta, hogy múzeumát látogatták s a múzeumi gondolat kezd már tért hódítani: a vezetőséget dicsérik, de egyben azt is jelentik, hogy a múzeumok felé forduló figyelem s a bennük rejlő erő gondozása ott is megadja eredményeit. Fáy Béla elnök megnyitó beszédében mélyrehatóan fejtegette a Társulat hivatását, hogy a vármegye területén komoly múzeumi munkával a nemzeti tudományt és a Társulat erősítésével a nemzeti társadalmat, tehát a saját területén és a saját eszközeivel a történelmi szellemet s a magyar hazát kell szolgálnia. Az alakulást gr. Kuun Géza nevéhez hálásan fűzi, de elvárja az új nemzedéktől, hogy az ő szellemében gondozza. A mint a Társulatnak mai helyzetét fejtegeti, nemesen és szépen mondja: *Ne bántsa a Társulat munkás tagjait, hogy az elődöknek eme nagy alkotásáról eltűnt az újság varázsa, mert elvégre az ünnepi ruha elviselődik s fakó munkás-zubbony lesz belőle.* A jelentések szerint a Társulat vezetői magukra öltötték ezt a nemesítő munkás-zubbonyt s ezzel a Társulat fönmaradását biztosították, fön tartották s megerősítették gr. Kuun Géza örökségét, melyről halála után kétkedésbe estek. Még egy panaszt hallottunk, melyet azonban szinte meg-nemesít a mögötte rejlő önvád beismerése.

Fájdalom azonban az, hogy a vidéki múzeumok ügyeit intéző országos felügyelőség rideg szemmel nézi a Társulat múzeumának a sorsát, de talán ennek okát nem csak fönn, hanem alant is kell keresnünk s éppen

Déva városában, hiszen annak intéző körei, az eddigiekből látva, nincsenek tudatában, mily értékes kincset rejt a Deák Ferencz-utczára néző rozoga múzeumi helyiség. Ha Déva városa és az országos főfelügyelőség beláthatna a Társulat legmunkásabb tagjainak a lelkébe, ott fényes betűkkel írva látná azt, hogy „nem anyagi haszon, hanem drága hazánk e kített pontján a közösen érzett nemzeti veszély“, kötelesség a haza és kötelesség a tudomány iránt vezetni és sarkalja a kitartó munkára e kicsiny csapatot.

Ezek szerint nyilvánvaló, hogy a közgyűlés előtt nem csupán a szokásos kormányzás aktái szerepeltek, hanem valami más is, mely az aktákból kiszorult ugyan, de a társulat tagjaiban annál elevenebben él: feladatok megismerése, a mult tapasztalásaiból nyert igazságok kimondása. Az ülésen *Király* Pál tartott vetített képekkel kísért előadást Traianus oszlopának hunyadmegyei vonatkozásairól.

Kemény Simon sírja. A múlt század húszas éveiben, körülbelül 1825—28 közt, báró Kemény Árpád — most Alsófehérmegye főispánja — nagyapjának gáldi házában téglából épített, vakolt és meszelt sírboltra akadtak az udvaron, melynek falán SIMEONIS KEMÉNY kék mészszel írt felirat volt. E sírboltban csontvázat leltek nehéz gótikus pánczéban, sisakkal a fején. Ez utóbbin éles szerszámtól származó bevágás látszott. A mellvért lapos és síma volt. A csontvázon még czomb- és lábszárvértet is találtak, a lábakon pedig vascipőket, mellette kettétört egyenes kardnak felső része és egy selyem kendő volt. Dereán vas-öv, helyesebben vaslemezekkel borított bőrszíj-öv feküdt s ennek egyik lemezén S. M. N — KMN felírást találtak, melyet „Simeon Kemény“-nek magyaráztak. A leleten a bárói és a grófi Kemény-családok megosztottak. A bárói ág kapta a vértet és a sisakot, a grófi ágnak, nevezetesen gróf Kemény Samunak, jutottak a czomb- és lábszárvértek, a cipők, a kard, az öv és a selyem kendő. A bárói ág a sisakot és a vértet az enyedi kollégium múzeumának ajándékozta, melyet 1849-ben az oláhok pusztítottak el, a grófi ágnak jutott darabok házasság révén Klebersberg Zdenko apjához kerültek, ki azokat eladta.

Ezeket a dolgokat nekem Kemény György báró beszélte el s így egészen érthető, ha az elbeszélés egyes részletei nem egészen szakszerűek. Ha ugyanis elfogadjuk, hogy téglából épített, meszelt sírboltban kerültek elő a tárgyak, a mely sírbolt falán az említett kék meszelésű fölírat volt, úgy nem igen gondolhatunk másra, mint Kemény János fejedelem Simon nevű fiára, ki a grófi ágat alapító Kemény Jánosnak édesapja és Apafi Mihálynak a fejedelemségben egy ideig csendes riválisa volt. Ha így van a dolog, akkor a csontváz nem lehetett úgynevezett gót pánczéban, mely a XV. századnak sajátja, mert ez a Simon a XVII. században élt. Ennek a feltevésnek megfelelne az elbeszélésnek az a része, hogy a mellvért lapos és síma volt. Ha ellenben a pánczel csakugyan úgynevezett gótikus volt, akkor a felírásoknak is u. n. gótikus

minuszkuálából kellett állaniok és ebben az esetben a szentimrei hősré, arra a Kemény Simonra kell gondolnunk, ki 1440-ben Hunyadi János ruháiba öltözve hazájáért és vezéréért — kinek életétől függött a haza sorsa — hősi halált halt. Ennek megfelelne az elbeszélésnek az a része, hogy a csontváz lábain vaszipők is voltak. Akár egyik, akár a másik eset igaz, mindenesetre örök kár, hogy az emlékek elkallódtak és nyereség lenne reánk, ha a szerencsés véletlen újra nyomukra vezetne.

Gróf Teleki Samu.

A német bibliografiai irodalom fejlődése. Mig nálunk a folyóiratok és hírlapok rendszeres bibliografiája megakadt *Szinnyeiék* ismeretes repertóriumára óta, Németországban az időszaki sajtóban foglalt fontosabb közlemények bibliografiai földolgozása folyton részletesebben és újabb bibliografiai vállalatok által foly. Most egyszerre két újabb bibliografiai vállalkozásról adhatunk számot — fájdalom, ismét csak Németországból. Mindkettő a *Bibliographie der Deutschen Zeitschriften-Litteratur* című, *Dietrich F.* kiadásában Gautzschban, Lipcse mellett megjelenő s 1896-ban megindult bibliografiai műből fakadt. E bibliografia szerkesztője most dr. *Roth E.*, társa *Jellinek*, azóta meghalt. 1896-ban jelent meg e bibliografia első kötete, mely akkor 275 folyóirat tartalmát adta tárgyszók szerint alfabetikusan szerkesztve és a szerzők külön betűsoros jegyzékével. Már 1902-ben 2000 folyóiratot dolgozott föl a vállalat, mely 1908-ban XXII/a kötetében első pótlékát adta az 1896—98. évek bibliografiájának. Amde már 1901-ben ugyan e vállalat egyik új hajtása *Bibliographie der Deutschen Rezensionen* címmel a német időszaki sajtóban (ezer folyóiratban, napilap mellékletében és gyűjteményes munkákban) német és *külföldi* (tehát magyar is) könyvekről megjelent 38000 könyvismertetést sorolt föl, a könyvek szerzőinek betűsoros jegyzéke alatt. Az 5-ik kötettől kezdve már tárgyi jegyzéket is közölt az ismertetett művekről.

Időközben egyre sűrűbben hangozott föl a panasz Németországban, hogy a *napisajtóban* megjelent nevezetesebb közleményekről nagy szükség volna bibliografiai jegyzéket adni. Legutoljára a historikusoknak Berlinben tartott kongresszusa hangsúlyozta a hírlapoknak a tudományos kutatás számára fontos szerepét és becsét. E szükségnek — mely természetesen nálunk is meg van — érzete bírta rá arra az említett kiadót, hogy ez év október havában megindítsa a *német hírlapok cikkeinek* félhavasoként megjelenő, alfabetikus tárgyi jegyzékét. Az új bibliografiai mű egyelőre 100 német nyelvű hírlapot dolgoz föl, de már is kijelenti, hogy ez a szám jelentékenyen bővülni fog. *Magyarországról* három német nyelvű hírlap szerepel már is a bibliografiai földolgozott napilapok közt, a *Pester Lloyd*, a Nagyszébenben megjelenő *Siebenbürg. Deutsches Tageblatt* és a Brassóban megjelenő *Kronstädter (!) Zeitung*. Regisztrálásra kerülnek e bibliografiában olyan cikkek, melyek lehetőleg tartósabb értékűek, ismert szerzők és szakemberek cikkei, melyek nem túlságosan rövidek. A napi eseményekről szóló *tudósításokat* helykimélés szempontjából (és mert különben is nyilvánvaló, hogy ez eseményekről valamennyi lap közöl híreket) egyelőre nem vesznek föl a bibliografiába.

Kapcsolatban ez új bibliografiával egy másik bibliografiai vállalkozást létesített a kiadó, bibliografiai irodalmi *tudakozó* vállalatot, melyet Grolig,

a bécsi szabadalmi hivatal könyvtárnoka vezet. Azok számára, kik tudományos vagy irodalmi működésükhöz a most már múlhatatlanul szükséges bibliografiai anyagot nem tudják könnyen megszerezni, vagy nincs is módjukban lakóhelyükön kikeresni, az *Auskunft* kikeresi bármely tárgy irodalmát és a hírlapok bibliografiájának mellékletéül megjelenő közleményeiben helyet ad az irodalmi és tudományos munkálkodást érdeklő kérdéseknek, feleleteknek, szóval minden olyan tudományos munkának, mely könyvtári és levéltári kutatásokra vonatkozik. Hasonló vállalkozás más országban is működik már, ilyen a francia, *Intermédiaire des chercheurs et curieux*, nem is szólva az amerikai pompás bibliografiákról, melyek közül némelyik, mint a Washingtonban megjelenő hivatalos orvosi bibliográfia, a magyarországi anyagot is földolgozza. *Magyarországon* is szükséges már az időszaki tudományos és napisajtóról szóló bibliográfia megindítása. **Gyalui Farkas.**

ÚJ KÖNYVEK.

- Adatok az egri egyházmegye történelméhez.* Az Egri Egyházmegyei Irodalmi Egyesület választmányának megbízásából szerkeszti *Leskó József*. IV. kötet. Eger. Nyomatott az érseki lyceum-nyomdában. 1907. 8r. 551 l. Ára 7 K.
- Alvincy Sándor.* Középkolai reform-javaslatok. A közoktatásügyi minisztérium megbízásából írta: —. Budapest, ifj. Nagel Ottó. [Szent-László-nyomda Nagyvárad.] 1906. 8r. 246 l. Ára 2 K.
- Csicserics Miksa, Bacsányi.* A gyorstüzelő ágyú. Az 1904—1905. évi orosz-japán háború tapasztalatain alapuló tanulmányok. Kilenc vázlattal. Németből fordította *Nikolich Radivoj*. Budapest, 1908. [Pesti könyvnyomda rt. 8r. 124 l., 1 lev. [A *Magyar Katonai Közöny* külön füzeté.]
- Ferenczy Árpád.* A politika rendszere. (Alkotmány- és közigazgatásan.) Második kiadás, Budapest, 1909. Benkő Gyula könyvkereskedése. 8r. XII, 456 l. Ára 6 K.
- Gaal Jenő.* Magyarország közgazdasági- és társadalmi politikája a második ezredév küszöbén. Nemzetgazdasági és társadalompolitikai tanulmányok és beszédek rendszeres csoportosításban. Írta és mondotta: —. I—II. kötet. Budapest, 1907. Kilián Frigyes utódának bizománya. [Taizs József kny. Pécssett.] 8r. I. kötet. IX, 541 l. — II. kötet. 3 lev., 560 l.
- Hit és haladás.* Mult és jövő társadalmi kifejlés fokozatos hitnyilvánulásaként fogva föl. I—II. kötet. Nyomatott Fodor Dömökös könyvnyomdájában. Torda, 1908. I. kötet. 2 lev., 291. l. — II. kötet 1 lev., 295—577 l.
- Hóman Bálint* A magyar városok az Árpádok korában. Budapest, 1908. [Franklin-Társulat nyomdája.] 8r. XV, 128 l.
- Horváth E. János.* A kisgazda útmutatója. Mezőgazdasági útmutató. Írta — Wenninger Mátyás közreműködésével. I. rész. Budapest. Kiadja a Szent-István-Társulat. 1908. [Stephanaeum-nyomda.] 8r. 85 l., 1 lev. Ára 60 fill.
- Jelentés a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének 1907. évi működéséről.* Szerkesztette *Mihalik József*. Budapest. Stephanæum nyomda r. t. 1908. 8r. 312 l., 1 lev.

- Littke Aurél.* Buda-Pest a török uralom korában. A város három egykorú képével. Budapest, 1908. Fritz Ármin könyvnyomdája. 8r. 49 l.
- Lukcsics József.* Középkori pápai adókönyvek. Felolvasta a Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának 1907. február 27-ikén tartott ülésében. Budapest. Kiadja a Szent-István-Társulat Tud. és Irod. Osztálya. 1908. 8r. 28 l. [A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának felolvasó üléseiből. 69. sz.] Ára 60 fill.
- Milesz Béla.* A Tiszafüredi Múzeum és Közkönyvtár az 1905—1906. évben. 1907. Lőw-könyvnyomda. Eger. 8r. 12 l.
- Oláh Gábor.* Keletiek nyugaton. Debrecen szab. kir. város könyvnyomdávalalata. [1908.] 8r. 80. l. Ára 1 K.
- Öveges Kálmán.* Uj kis Tükör a magyar nép számára. Harmadik rész. Budapest. Kiadja a Szent-István-Társulat. 1908. [Stephanaeum nyomda.] 8r. 96. l. Ára 60 fill.
- Párvy Sándor.* v. b. t. t., szepesi püspök, a Szepesmegyei Történelmi Társulat elnöke székfoglaló beszéde a Szepesmegyei Történelmi Társulat 1907. november 13-i közgyűlésén. A közgyűlés jegyzőkönyve. Függelék: a Társulat számadási kimutatásai 1901—1906. Lőcse. 1908. Reiss Józs. T. könyvnyomdája. 8r. 16 l.
- Pillitz Benő.* Veszprém vármegye növényzete. Veszprém. Nyomatott Krausz Ármin fia könyvny. 1908. 8r. 64 l. [A Veszprémvármegyei Múzeum kiadványai. II. szám.]
- Sándor Imre.* A széplaki Petrichevich-Horváth család. [Különlenyomat a *Genealogiai Füzetek* 1908. évfolyamából.] Kolozsvár, nyomatott Gámán János Örököse könyvny. 1908. 8r. 41 l., 1 mell.
- Szepesmegyei Történelmi Társulat (A)* évkönyve. XI. évfolyam. 1908-ik évi tagilleték. A Társulat határozata szerint és a szerkesztő-bizottság közreműködésével szerkesztette *Kálmár Elek.* Lőcse. Nyomatott Reiss Józs. T. könyvny. 1908. 8r. 41 l., 1 mell.
- Tolnavármegye* múzeum-bizottságának 1907. évi jelentése. Szekzárd, 1908. Molnár-féle könyvnyomdai vállalat. 8r. 29, XI l.
- Veszprémvármegyei (A)* múzeumi bizottság és Múzeum-Egylet jelentése az 1907-ik évről. Veszprém, 1908. Nyomatott Pósa Endre könyvny. 33 l., 1 lev.
- Vogl Máté.* Szentek élete. — után átdolgozott kiadás. Budapest. A Szent-István-Társulat kiadása. 1908. 350 l., 1 mell.